

Nobelprissjukan

James Randi, mest känd som trollkarlen som avslöjade Uri Geller, brukar i sina föredrag föra fram hypotesen att doktorsdiplom är impregnerade med en hemlig substans som gör mottagaren oförmögen att yttra de tre orden "Jag hade fel". Enligt den närbesläktade teorin om "Nobelprissjukan" drabbas mottagare av Nobelmedaljen av en ännu värre farsot, nämligen en obetvinglig drift att yttra helt nonsens.

I en artikel i *Skeptical Inquirer* gör en grupp på fyra psykologer en grundlig studie av hypotesen om Nobelprissjukan. Är det verkligen sant att Nobelpristagare är benägna att yttra nonsens? Det visar sig finnas en hel del belegg för att så är fallet. Artikeln består till största delen av åtta fallbeskrivningar. De åtta fallen är:

- Linus Pauling (1901-1994), nobelpristagare i kemi som utan vetenskaplig grund propagerade för att mycket höga doser C-vitamin skulle hjälpa mot bland annat förkylning, cancer, schizofreni och låga studieresultat.
- William Shockley (1910-1998), fysikpristagare och en av transistorns uppfinnare. Han propagerade för absurda teorier om att svarta skulle ha en nedärvt lägre intelligens än vita.
- James Watson (f. 1928) fick Nobelpriset i fysiologi eller medicin som medupptäckare av DNA:s struktur. Han propagerar för samma rasistiska absurditeter som Shockley, bland annat i en dokumentär från 2018.
- Brian Josephson (f. 1940), fysikpristagare, är TM-anhängare och har även framträtt som anhängare av telepati, homeopati och kall fusion.

Kary Mullis, anhängare av astrologi.

- Nikolaas Tinbergen (1907-1988), pristagare i fysiologi eller medicin, driver obestyrkta påståenden om autism, bland annat att tillståndet skulle bero på bristande anknytning mellan barnet och dess moder.
- Kary Mullis (1944-2019), kemipristagare, har bland annat hävdad att AIDS inte förorsakas av HIV och att det inte förekommer några antropogena klimatförändringar. Dessutom trodde han på astrologi.
- Louis J. Ignarro (f. 1941), pristagare i fysiologi eller medicin, har engagerat sig i ett företag som säljer kosttillskott av högst tvivelaktigt slag.

- Luc Montagnier (f. 1932), pristagare i fysiologi eller medicin, hävdar att autism skulle bero på vaccin och att den kan botas med antibiotika.

Dessutom nämner författarna ytterligare åtta likartade fall. Har de visat att Nobelprissjukan är en verklighet? Nej, det går inte att dra en sådan slutsats av sexton fall bland de drygt 600 personer som har tagit emot något av de tre naturvetenskapliga Nobelprisen. Det blir 2,7%, ingen särskilt hög andel om man betänker hur spridda dessa idéer är i samhället i stort. Författarna hävdar inte heller att de har påvisat någon sjuka hos Nobelpristagarna, utan snarare en anmärkningsvärd avsaknad av immunitet mot stolliga idéer.

Den framstående brittiske astronomen Martin Rees (f. 1942) sade i en intervju att äldre forskare sällan kan åstadkomma lika bra vetenskap som i yngre år. De ställs därför inför tre möjligheter, hävdade han: att blir administratörer, att göra medelmåttig forskning inom samma område som tidigare, eller att ge sig in på nya områden som de inte alls behärskar. Det sistnämnda, menade han, är blott alltför vanligt. Och resultaten blir alltför ofta förskräckande.

Sven Ove Hansson

Källor

Basterfield C, Lilienfeld S O, Bowes S M och Costello T H "The Nobel Disease: When Intelligence Fails to Protect against Irrationality." *Skeptical Inquirer* 44(3):32-37, 2020.

Johnson G "Bright Scientists, Dim Notions", *New York Times* 28 oktober 2007.